

Ο κομμουνισμός δεν είναι για μας μια κατάσταση πραγμάτων που πρέπει να εγκαθιδρυθεί, ένα ιδεώδες που σ' αυτό θα πρέπει να προσαρμοστεί η πραγματικότητα. Ονομάζουμε κομμουνισμό την πραγματική κίνηση που καταργεί τη σημερινή κατάσταση πραγμάτων. Οι όροι αυτής της κίνησης προκύπτουν από τις προϋποθέσεις που υπάρχουν τώρα.
(Καρλ Μαρξ, Η Γερμανική Ιδεολογία)

Η πολιτική ομάδα Blaumachen δημιουργήθηκε στη Θεσσαλονίκη τον Ιούνιο του 2005. Η λέξη blaumachen αποτελεί ένα στίγμα των προλεταριακών αγώνων πάνω στη γερμανική γλώσσα και καθιερώθηκε να σημαίνει: την κάνω κοπάνα από τη δουλειά. Αυτοί που απαρτίζουμε το Blaumachen βρεθήκαμε μαζί τα τελευταία χρόνια στους κοινωνικούς αγώνες και από το Γενάρη του 2004 στη συλλογικότητα TRiSTERO. Η πρακτική αναγκαιότητα της κοινωνικής ανατροπής, της άρνησης του κεφαλαίου, μας οδήγησε πέρα από το TRiSTERO.

Ως υποκείμενα, που βρισκόμαστε αντιμέτωπα με την αντικειμενική πραγματικότητα του καπιταλισμού, ξεκινάμε από την προϋπόθεση ότι η εργασία, η αξία και το κέρδος αποτελούν τους ουσιώδεις καθοριστικούς παράγοντες της ζωής σήμερα. Αντιλαμβανόμαστε τον καπιταλισμό ως κοινωνική σχέση και θεωρούμε ότι μόνο μέσα από την ταξική ανάγνωση του υπάρχοντος μπορούμε να συνεισφέρουμε πρακτικά στον κοινωνικό αγώνα. Η θεωρία, ως συνολική κριτική του κόσμου, είναι ένα όπλο στον αγώνα μας ενάντια στο κεφάλαιο και είναι πρακτική στο βαθμό που πιστεύουμε ότι η μόνη πρακτική λύση των προβλημάτων μας είναι η καταστροφή του κεφαλαίου.

Το κεφάλαιο είναι η σύγχρονη μορφή ταξικής κυριαρχίας. Είναι μια αντιφατική κοινωνική σχέση που βρίσκεται διαρκώς σε κρίση λόγω των προλεταριακών αγώνων. Μέχρι σήμερα οι ίδιοι αγώνες που βυθίζουν το κεφάλαιο σε κρίση είναι αυτοί που, από τη στιγμή που δεν ξεπερνάνε τα όριά τους, δίνουν τις απαντήσεις που χρειάζεται το κεφάλαιο για να ξεπερνά πρόσκαιρα τις κρίσεις του. Η ταξική σύγκρουση είναι ο κινητήρας της ιστορίας και μετασχηματίζει αδιάκοπα το κεφάλαιο. Η προλεταριακή πραγματικότητα είναι αντιφατική. Για το κεφάλαιο, δεν είμαστε, ως προλετάριοι, παρά ύλη προς εκμετάλλευση. Είμαστε ταυτόχρονα όμως η εν δυνάμει άρνηση του κόσμου του κεφαλαίου, η επαναστατική τάξη.

Το κεφάλαιο είναι μια μεταβατική μορφή των κοινωνικών σχέσεων η οποία θα διαλυθεί. Η προλεταριακή επανάσταση, η υποκειμενική δύναμη της τάξης θα τη φέρει σε θέση να καταργήσει τον εαυτό της, να σπάσει όλα τα δεσμά της, να κάνει την έφοδο στον ουρανό.

Η επαναστατική κίνηση του προλεταριάτου προς την καταστροφή του κεφαλαίου είναι ο κομμουνισμός. Ο κομμουνισμός είναι μια αδιάκοπη κίνηση, η συνεχής προσπάθεια για το ξεπέρασμα όλων των ορίων των αγώνων μας, όλων των διαχωρισμών μεταξύ μας. Ο κομμουνισμός δεν είναι μια δίκαιη οικονομική οργάνωση της κοινωνίας, είναι σχέσεις και πράξεις που φέρουν την τάση προς την ανθρώπινη κοινότητα. Κατ' αυτή την έννοια ονομάζουμε τους εαυτούς μας κομμουνιστές και κομμουνίστριες.

Η ανάγνωση της πραγματικότητας

Η εποχή μας είναι μια εποχή ταξικής αποσύνθεσης και ήττας του επαναστατικού κινήματος. Αυτό κάνει ακόμα πιο επιτακτική την ανάγκη για την επανεπεξεργασία των θεωρητικών μας εργαλείων. Η χρεοκοπία του λενινισμού των κομμουνιστικών κομμάτων δε συνοδεύτηκε, δυστυχώς, από μια επαναδιαπραγμάτευση της κομμουνιστικής θεωρίας. Αντίθετα, εκείνο που βλέπουμε να επικρατεί στους (υποτιθέμενους ή μη) ριζοσπαστικούς κύκλους, πέρα από την αποσπασματική διατήρηση ή αναβίωση παραδοσιακών λενινιστικών αντιλήψεων όπως του αντι-ιμπεριαλισμού, είναι μια lifestyle προσπάθεια «εξόδου» από τη ζοφερή καπιταλιστική πραγματικότητα και η στροφή προς την «πολιτική της ταυτότητας». Οι έννοιες της τάξης ή του προλεταριάτου φαντάζουν παρωχημένες πλέον, μέσα σε αναλύσεις ακαδημαϊκών ή όχι κύκλων, οι οποίες γιορτάζουν την αυτονομία του διαχωρισμένου ατόμου, δηλαδή του ατόμου της δημοκρατίας, του καπιταλιστικού ατόμου. Η θεωρία είναι διαχωρισμένη, γιατί αναπαράγει τον καπιταλιστικό κόσμο του διαχωρισμού. Η καθημερινή μας εμπειρία, όμως, μας δείχνει ότι ο καπιταλισμός δεν έχει απογειωθεί από το αίμα και τη βρωμιά αυτού του κόσμου σε έναν κόσμο συμβόλων και σημασιών. Έτσι, η ανάλυσή μας πρέπει να μείνει ριζωμένη στους πραγματικούς αγώνες της τάξης μας.

Οφείλουμε, λοιπόν, να ξεκινήσουμε από τη μορφή της απαλλοτρίωσής μας στο σύγχρονο κόσμο, στη βάση της οποίας βρίσκεται το γεγονός ότι τα προϊόντα της παραγωγικής ζωής του ανθρώπου γίνονται εμπορεύματα, αφού η παραγωγική ζωή παίρνει τη μορφή της εργασίας ως διαχωρισμένης δραστηριότητας. Η ίδια η δημιουργική δυνατότητα του ανθρώπου

γίνεται εμπόρευμα. Ως προλετάριοι καθημερινά βιώνουμε την τάση να πάψουμε να είμαστε άνθρωποι και να γίνουμε απλά οι φορείς της εργατικής μας δύναμης. Ο καπιταλισμός είναι μια απο-προσωποποιημένη κοινωνική σχέση, είναι η διαμεσολαβημένη σχέση κεφαλαίου-εργασίας και όχι μια άμεση κοινωνική σχέση μεταξύ ανθρώπων. Αυτή είναι και η κυριότερη διαφορά του από τις προκαπιταλιστικές εκμεταλλευτικές σχέσεις. Το ερώτημα που έχει κανείς να απαντήσει στο ξεκίνημα της ανάγνωσης της σύγχρονης κοινωνικής πραγματικότητας είναι το πώς αντιλαμβάνεται τις έννοιες κεφάλαιο, εργασία και αξία [1].

Το *κεφάλαιο* είναι καταρχήν χρήμα και σαν τέτοιο περιέχει μέσα του όλα τα εμπορεύματα ως δυνατότητα. Το χρήμα όμως δεν είναι κεφάλαιο όταν απλώς καταναλώνεται. Αυτό που κάνει μια ποσότητα χρήματος να υπάρχει ως κεφάλαιο είναι η δυνατότητα να αναπαράγεται και μάλιστα να αναπαράγεται μεγεθυμένο, δηλαδή να συσσωρεύεται. Η δυνατότητα αυτή του κεφαλαίου κρύβει μέσα της τη διαπίστωση ότι αυτό δεν είναι αντικείμενο, παρόλο που αυτο-παρουσιάζεται ως αντικείμενο με μαγικές ιδιότητες, αλλά ότι εμπεριέχει στην ύπαρξή του τη μοναδική δύναμη που είναι ικανή να το αναπαράγει, δηλαδή την εργασία. Επομένως, **το κεφάλαιο είναι κοινωνική σχέση, είναι η σύγχρονη μορφή της ταξικής κυριαρχίας**. Η πρωταρχική συσσώρευση ενσωματώνει την εργασία στο κεφάλαιο, την κάνει εργασιακή διαδικασία του κεφαλαίου, αφού έχει προηγηθεί ο διαχωρισμός του ανθρώπου από τους όρους εκείνους που είναι απαραίτητοι για να ζήσει. Η αναπαραγωγή του κεφαλαίου είναι η αναπαραγωγή αυτού του διαχωρισμού, η αναπαραγωγή του προλεταριάτου. Η συσσώρευση του κεφαλαίου συσσωρεύει και επεκτείνει το διαχωρισμό, είναι ταυτόχρονα συσσώρευση του προλεταριάτου. Το κεφάλαιο είναι αντικειμενοποιημένη (νεκρή) εργασία, η δική μας αλλοτριωμένη δραστηριότητα που παίρνει τη μορφή του αντικειμενικού κόσμου του κεφαλαίου. Επομένως, **το κεφάλαιο ως κοινωνική σχέση είναι η δική μας σχέση με τα προϊόντα της δραστηριότητάς μας που μας είναι πια ξένα**. Η ύπαρξη και η επέκταση του κεφαλαίου δένει όλες τις ανθρώπινες δραστηριότητες στην αναπαραγωγή του. Για παράδειγμα, η ενσωμάτωση της άμεσης οικογενειακής σχέσης στο κεφάλαιο (και η συνεπακόλουθη μεταμόρφωσή της) μετατρέπει εκείνες τις δραστηριότητες που αποκλείστηκαν από την άμεση παραγωγική διαδικασία [2] σε οικιακή εργασία, απαραίτητη για να αναπαραχθεί η εργατική δύναμη ως εμπόρευμα.

Ο εργάτης πουλώντας την ικανότητα του να εργαστεί, δηλαδή τον ίδιο τον εαυτό του, παίρνει *μισθό* που τον χρησιμοποιεί για να αγοράσει εμπορεύματα. Τα εμπορεύματα τα χρησιμοποιεί για να αναπαραχθεί ως τέτοιος και να συνεχίσει να πουλάει τον εαυτό του [3]. Συνεπώς τα εμπορεύματα είναι πρώτα απ' όλα υλικά ή άυλα «αντικείμενα» που έχουν κάποια χρήση. Όμως, τα εμπορεύματα πέρα από τη χρήση τους έχουν ένα κοινό, **μια σχέση**, μια ιδιότητα που τα συνδέει μεταξύ τους: έχουν **ανταλλακτική αξία**. Ουσιαστικά στον καπιταλισμό αυτό που διαμεσολαβεί τη σχέση κεφαλαίου και εργασίας είναι η *αξία*. Το κεφάλαιο μέσω της αξίας τείνει να διαμεσολαβήσει οποιαδήποτε ανάγκη ή επιθυμία ή σχέση των προλεταρίων.

Η μετατροπή μιας ποιοτικής αξίας χρήσης σε ανταλλακτική αξία είναι αυτή που δημιουργεί μια σχέση μεταξύ άψυχων πραγμάτων. Τι κρύβει όμως αυτή η σχέση μεταξύ πραγμάτων; Αυτό που είναι κοινό ανάμεσα σε όλα τα εμπορεύματα είναι η εργασία εκείνων που τα σχεδίασαν, τα κατασκεύασαν, τα μετέφεραν, τους απέδωσαν μυθικές ιδιότητες με τη διαφήμιση κοκ. **Η σχέση μεταξύ των εμπορευμάτων είναι στην πραγματικότητα μια κρυμμένη σχέση μεταξύ των εργασιών των ανθρώπων που συμμετείχαν στην παραγωγική διαδικασία**. Δηλαδή είναι μια κρυμμένη σχέση μεταξύ ανθρώπων. Μια κοινωνική σχέση μεταξύ των εργαζομένων και των αφεντικών τους, μεταξύ των εργαζομένων μεταξύ τους και των αφεντικών μεταξύ τους. Οι φαινομενικά αυτόνομοι παραγωγοί της καπιταλιστικής κοινωνίας συνδέονται με έναν κοινωνικό δεσμό που λειτουργεί πίσω από τις πλάτες τους, το *νόμο της αξίας*. Κάθε φορά που οι άνθρωποι αγοράζουν ένα προϊόν αναπαράγουν την κοινωνική σχέση. Φυσικά, δε σκέφτονται το εμπόρευμα ως προϊόν εργασίας αλλά το ουδετεροποιούν, το θεωρούν πράγμα. Έτσι, η σχέση μεταξύ ανθρώπων γίνεται σχέση μεταξύ πραγμάτων. Το χρήμα ως γενικό ισοδύναμο καλύπτει την καπιταλιστική σχέση με ένα μανδύα. Την κάνει να φαίνεται ως ανισότητα της κατανομής του κοινωνικού πλούτου και όχι ως σχέση εκμετάλλευσης όπως πραγματικά είναι [4].

Η εκμετάλλευσή μας...

Ο καπιταλισμός τείνει να κρίνει όλες τις δραστηριότητες με βάση το πόση αξία παράγουν. Για το κεφάλαιο, το κριτήριο είναι πάντα η επέκταση της αξίας και όχι οι πραγματικές σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων, οι ανάγκες τους ή οι επιθυμίες τους. Ο καπιταλισμός ομογενοποιεί όλες τις διαφορετικές μορφές της εργασίας, τις μετατρέπει σε εργασία γενικά, *αφηρημένη εργασία*, αφού το μόνο που έχει σημασία για την παραγωγή κέρδους είναι ο **χρόνος εργασίας**

και όχι οι ιδιαίτερες, διαφορετικές μορφές του προϊόντος και της παραγωγικής δραστηριότητας. Για να ζουν (να ζήσουν κι αυτοί κάπως!) εκείνοι που αγοράζουν την εργατική δύναμη και να επεκτείνουν την κοινωνική σχέση χωροχρονικά, πρέπει η αξία του εμπορεύματος να είναι μεγαλύτερη από την αξία που δίνεται στον παραγωγό με τη μορφή του μισθού. Αν εξαιρέσει κανείς ότι σκοτώνουν ανθρώπους, καταστρέφουν τον πλανήτη, εμπορεύονται τα σώματα χιλιάδων γυναικών και παιδιών, μόνο σ' αυτό το σημείο **μας κλέβουν αντικειμενικά**. Σε ένα μετρικό σύστημα αξίας που διαμορφώνεται από την ταξική πάλη φρόντισαν και φροντίζουν να αντλούν **υπεραξία**. Αυτό που μας συνδέει όλους, ως εκμεταλλευόμενα υποκείμενα, είναι ότι για το κεφάλαιο αποτελούμε «ζωντανές μηχανές» που παράγουν υπεραξία, ανεξαρτήτως του ποιες είναι οι συνθήκες προσταγής μέσα στις οποίες γίνεται η παραγωγή. Με άλλα λόγια, ανεξάρτητα από τον τρόπο διεύθυνσης της παραγωγικής διαδικασίας [5] η εργασία που υπάγεται στο κεφάλαιο γεννάει υπεραξία, αλλιώς δεν υπάρχει αυτή η κοινωνική σχέση.

Οι συνθήκες μέσα στις οποίες παράγεται υπεραξία και ο χρόνος εργασίας έχουν αποτελέσει ιστορικά πεδίο σύγκρουσης ανάμεσα στο κεφάλαιο και στο προλεταριάτο και μέχρι σήμερα αυτή η σύγκρουση δεν έχει πάψει να υφίσταται ρητά αλλά και υπόρρητα. Η υποχρεωτική απλήρωτη εργασία και η αλλοτρίωση, δηλαδή η ύπαρξη της εργασίας ως δραστηριότητας ξένης από τη ζωή μας, είναι οι δύο συμπληρωματικές συνθήκες της καπιταλιστικής κοινωνικής σχέσης.

... και η αλλοτρίωσή μας

Ο μετασχηματισμός της χρηστικής αξίας για την κοινωνία και τον άνθρωπο (η οποία φυσικά δεν είναι δυνατό να μετρηθεί) των προϊόντων που αυτός δημιουργεί, σε ανταλλακτική αξία (αφού ταυτόχρονα η δημιουργική δραστηριότητα έχει γίνει εργασία, δηλαδή πώληση του εαυτού) είναι η μυστικοποίηση της ζωής μας. Η θεώρηση αυτού του μετασχηματισμού ως φυσικού φαινομένου είναι το απόλυτο ψέμα της καπιταλιστικής κοινωνικής σχέσης. Η θρησκεία του καπιταλισμού είναι η επιστήμη της οικονομίας. Η ζωή του ανθρώπου χωρίζεται σε οικονομική, κοινωνική και πολιτική ζωή έτσι ώστε η καπιταλιστική κοινωνική σχέση να εμφανίζεται ότι υφίσταται μόνο στο «οικονομικό» επίπεδο.

Η αναπαραγωγή του κεφαλαίου επιβάλλει όλων των ειδών τους διαχωρισμούς. Όσο το κεφάλαιο εξελίσσεται τόσο περισσότερο διαχωρίζονται οι άνθρωποι από τη φύση, τις δραστηριότητες τους και κυρίως από τους άλλους ανθρώπους. Το κεφάλαιο διαχωρίζει τον ίδιο άνθρωπο σε παραγωγό και καταναλωτή, τη δραστηριότητα του σε εργασία και παιχνίδι, τη σκέψη του σε υπολογισμό και ονειροπόληση. Όλοι αυτοί οι διαχωρισμοί τοποθετούν τον άνθρωπο σε μια θέση εξωτερική ως προς την ίδια τη ζωή του. Η ζωή φαίνεται και είναι ξένη.

Η καπιταλιστική σχέση είναι μια σχέση που μεταλλάσσει την ποιότητα του χρόνου. **Το κεφάλαιο θρυμματίζει τη ζωή για να ενώσει ξανά τα κομμάτια της υπό την κυριαρχία του.** Πρόκειται για μια διαλεκτική κονιορτοποίησης και ομογενοποίησης του χρόνου. Η διαλεκτική αυτή έχει να κάνει με τη διττή φύση του καπιταλισμού-εκμετάλλευσης (τεμαχισμός του χρόνου σε χρόνο εργασίας υπό εκμετάλλευση και «ελεύθερο» χρόνο) και του καπιταλισμού-αλλοτρίωσης (ομογενοποίηση του χρόνου σε χρόνο αναπαραγωγής της κυριαρχίας του). *«Ο χρόνος είναι τα πάντα, ο άνθρωπος δεν είναι τίποτα. Το πολύ-πολύ να είναι το κουφάρι του χρόνου».* (Καρλ Μαρξ, *Η αθλιότητα της φιλοσοφίας*)

Κι όμως οι ώρες της υποχρεωτικής εργασίας, είτε αυτή είναι μισθωτή είτε άμισθη, είτε ονομάζεται εργασία είτε όχι, είναι (το χαμένο) μέρος της ζωής μας, του εαυτού μας, που είναι ένας αδιαίρετος και όχι ένα κομμάτι στην παραγωγική διαδικασία, ένα εργαλείο, ένα «αντικείμενο», όπως προσπαθεί να μας κάνει να πιστεύουμε ολόκληρο το σύστημα διαμεσο-λάβησης της καπιταλιστικής σχέσης. Όπως είπαμε και πριν, πουλάμε τον εαυτό μας για κάποιο (ορισμένο από την ταξική πάλη) χρόνο και παίρνουμε ως αντάλλαγμα μισθό για να αγοράσουμε τα αντικείμενα που οι ίδιοι παράγουμε: τα εμπορεύματα. **Με το μισθό μπορούμε να αγοράσουμε όποιο εμπόρευμα θέλουμε [6] εκτός από κείνο που χάσαμε για πάντα: τον εαυτό μας για το χρόνο που δουλέψαμε.** Έτσι ενώ πουλάμε τον εαυτό μας για χρήμα δε μπορούμε να αγοράσουμε τον εαυτό μας με χρήμα. Ακριβώς μέσω του μισθού οργανώνεται και η εκμετάλλευση των άμισθων κομματιών του προλεταριάτου. Η έλλειψη μισθού σε μια κοινωνία στην οποία το μοναδικό μέσο επιβίωσης είναι το χρήμα αναπαράγει τους διαχωρισμούς και τις σχέσεις εξάρτησης ανάμεσα στους προλετάρους, ανάμεσα στο μισθωτό άντρα και την άμισθη γυναίκα, στους μισθωτούς γονείς και τους άμισθους μαθητές ή φοιτητές.

Μέσω της κατοχής χρήματος βιώνουμε την ελευθερία που προσφέρει ο καπιταλισμός, δηλαδή την ελευθερία να αγοράζουμε εμπορεύματα. Η «ελευθερία» μας, λοιπόν, είναι ταυ-

τόχρονα η αλλοτρίωση μας, η υποδούλωση μας στα αντικείμενα και η διαμεσολάβηση των σχέσεων με τους συνανθρώπους μας από αυτά. Το γεγονός ότι η πώληση του εαυτού μας είναι απολύτως καταναγκαστική για την επιβίωση παρουσιάζεται αντίστροφα ως ελευθερία να επιλέξουμε όποια δουλειά θέλουμε. Εκείνο που είναι ελευθερία γι' αυτούς που κυριαρχούν στην καπιταλιστική σχέση παρουσιάζεται ως ελευθερία για εκείνους που την υφίστανται.

Η γλώσσα προδίδει αυτό το ψέμα. Εκείνοι που μας αγοράζουν ονομάζονται εργοδότες. Το ότι μας ονομάζουν με τα επαγγέλματα μας είναι η έκφραση στο θεσμό της γλώσσας της επιβολής του διαχωρισμού, της κοινωνικής διαίρεσης με βάση τη μισθωτή σχέση. Όλες οι έννοιες εμφορούνται από την εμπορευσιμότητα. Έτσι, για παράδειγμα, κατασκευαστής ενός σπιτιού δε λέγεται αυτός που το χτίζει αλλά αυτός που αγοράζει την εργασία αυτού που το χτίζει, ο εργολάβος. Η επίδραση αυτή στο θεσμό της γλώσσας είναι σαρωτική. Η έννοια χρήσιμο ταυτίζεται με την έννοια εμπορεύσιμο.

Η ζωή μας σήμερα

Ο καπιταλισμός έχει να αντιμετωπίσει τη χειρότερη δυνατή αντίφαση (και μέχρι τώρα το καταφέρνει). Από τη μία κινείται προς την καταστροφή κάθε κοινότητας, από την άλλη έχει ανάγκη την παραγωγική συνεργασία των ανθρώπων. Από τη μια πλευρά, ο βασικός τρόπος διατήρησης της κυριαρχίας του είναι να συντηρεί τους διαχωρισμούς μεταξύ των προλεταρίων που κληρονομήθηκαν ιστορικά και να επινοεί νέους, από την άλλη είναι αναγκασμένος να δημιουργεί ψευδοκοινότητες, προσπαθώντας να μυστικοποιήσει την πραγματική κοινότητα που ζουν οι άνθρωποι, δηλαδή την καταπίεση τους από το φάσμα των κοινωνικών σχέσεων που συγκροτούν τη σύγχρονη καπιταλιστική πραγματικότητα.

Η πολιτική αφαίρεση που συγκαλύπτει την εκμεταλλευτική σχέση και επανενώνει τα διαχωρισμένα άτομα-ιδιώτες είναι η δημοκρατία. Η δημοκρατία έχει στον πυρήνα της την ελευθερία του απομονωμένου ατόμου, που σημαίνει την ελευθερία να πουλάει τον εαυτό του και να μην υπόκειται σε άμεσες σχέσεις εξάρτησης (όπως ήταν η δουλειά και η δουλοπαροικία), και γι' αυτό είναι η ιδανική πολιτική μορφή του κεφαλαίου. *«Το δικαίωμα του ανθρώπου στην ελευθερία δε βασίζεται στη σύνδεση του ανθρώπου με τον άλλο άνθρωπο αλλά στο **διαχωρισμό του ανθρώπου από τον άνθρωπο**. Είναι το δικαίωμα αυτού του διαχωρισμού [...] Η πρακτική εφαρμογή του δικαιώματος του ανθρώπου στην ελευθερία είναι το δικαίωμα του στην ατομική ιδιοκτησία [...] Αυτή η ατομική ελευθερία, μαζί με την εφαρμογή της, διαμορφώνει το θεμέλιο της κοινωνίας των πολιτών. Οδηγεί τον κάθε άνθρωπο να βλέπει στον άλλο άνθρωπο, όχι την πραγμάτωση, αλλά τον περιορισμό της ελευθερίας του» (Κ. Μαρξ, Το Εβραϊκό ζήτημα).* Αυτός ακριβώς ο διαχωρισμός είναι που μυστικοποιεί την καθημερινότητα. Το κεφάλαιο επιβάλλει μια δημοκρατική δικτατορία, τη δικτατορία της επέκτασης των καπιταλιστικών σχέσεων σε όλες τις ανθρώπινες δραστηριότητες.

Σήμερα ζούμε τη βίαιη αναδιάρθρωση των κοινωνικών σχέσεων σε παγκόσμιο επίπεδο, η οποία εκφράζεται από τη νεοφιλελεύθερη στρατηγική του κεφαλαίου, ζούμε μια εποχή ταξικής αποσύνθεσης. Η σύγχρονη στρατηγική του κεφαλαίου προέκυψε ως απάντηση στους προλεταριακούς αγώνες των δεκαετιών του 1960 και του 1970. Το προλεταριάτο εκείνη την εποχή τάρaxε συθέμελα, σε πολλά μέρη του κόσμου, το κοινωνικό οικοδόμημα και έφερε το κεφάλαιο σε μια εποχή βαθιάς (ως σήμερα ανυπέρβλητης) κρίσης. Η απάντηση στην κοινωνική κρίση που δημιούργησαν οι αγώνες εκείνης της εποχής ήταν ο νεοφιλελευθερισμός, δηλαδή μια σειρά επιθετικών κινήσεων του κεφαλαίου αλλά ταυτόχρονα και η ενσωμάτωση όλων προλεταριακών αιτημάτων ήταν δυνατό να ενσωματωθούν. Η νεοφιλελεύθερη στρατηγική, αντίθετα με την προηγούμενη σοσιαλδημοκρατική, δεν επιδιώκει να ενσωματώσει ολόκληρη (ή έστω το μεγαλύτερο μέρος) της εργατικής τάξης σε έναν ταξικό συμβιβασμό. Πρόκειται για μια λογική διαίρεσης, όξυνσης των βασικών διαχωρισμών και δημιουργίας νέων. Στόχος είναι η κονιορτοποίηση της τάξης σε όσο το δυνατόν πιο αδύναμες εχθρικές μεταξύ τους ομαδοποιήσεις, οι οποίες θα διαθέτουν ευελιξία, λόγω του άγχους της επιβίωσης, για τη χρήση τους σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο και αβέβαιο κοινωνικό περιβάλλον. Τα εμπειρικά στοιχεία για μια τέτοια διαπίστωση είναι πάρα πολλά. Οι εργάτες διαιρούνται με άπειρους τρόπους και οι κλίμακες ιεραρχιών που διασχίζουν την τάξη μας είναι τόσες πολλές που καταντά αστείο. Το κεφάλαιο αποδίδει κενούς νοήματος τίτλους σε προλετάριους ώστε να τους ενσωματώσει καλύτερα στην παραγωγική διαδικασία, συνεπώς να τους διαχωρίσει από τους συναδέλφους τους. Οι μισθολογικές κλίμακες καταρτίζονται σε ένα όλο και περισσότερο εξατομικευμένο πλαίσιο. Οι παραδοσιακές κοινότητες στους χώρους της δουλειάς χτυπιούνται ανελέητα. Αλλά δεν είναι μόνο η επίθεση στο χώρο παραγωγής. Σημαντικό ρόλο στη στρατηγική του κεφαλαίου παίζει

η χωροταξική-πολεοδομική σχεδίαση, η επαναδιαπραγμάτευση της σχέσης ανάμεσα σε άντρες και γυναίκες, η ένταση του διαχωρισμού ανάμεσα σε εθνικές ή φυλετικές ταυτότητες, ανάμεσα σε μισθωτούς και άμισθους, εργαζόμενους και άνεργους. Το συμπληρωματικό στοιχείο αυτής της πολιτικής που σκοπό έχει να αποσαρθρώσει τον κοινωνικό ιστό είναι η τρομοκρατική ανάπτυξη της ασφάλειας. **Η κοινότητα που προτείνει το κεφάλαιο σήμερα είναι η κοινότητα του φόβου.**

Το κεφάλαιο βρίσκεται από την κρίση του 1973 και έπειτα συνεχώς σε κρίση, η οποία χαρακτηρίζεται από τη διαρκή αντίφαση του κεφαλαίου να προσπαθεί, από τη μια, να «απελευθερωθεί» από την εργασία, μέσω της άντλησης σχετικής υπεραξίας, αυξάνοντας δηλαδή το σταθερό κεφάλαιο (μηχανές), ενώ από την άλλη είναι αναγκασμένο να επιβάλει την εργασία, από τη στιγμή που αυτή είναι προϋπόθεση της αξιοποίησης και της ύπαρξής του. Η κρίση έχει ιδιαίτερη σημασία για τους εν δυνάμει νεκροθάφτες του κεφαλαίου. Το ζήτημα είναι από ποια σκοπιά αντιμετωπίζει κανείς την κρίση. Για τον ουδέτερο παρατηρητή, η κρίση είναι περίοδος έντονης αλλαγής που μπορεί να οδηγήσει στη μια ή στην άλλη κατάσταση. Για εκείνον όμως που θέλει ένα ριζικά διαφορετικό μέλλον, αυτό που τραβά την προσοχή είναι το στοιχείο της ρήξης. Το κεφάλαιο δε θα καταρρεύσει ποτέ από μόνο του. Η ρήξη μπορεί να συμβεί μόνο αν εμείς, ως προλετάριοι, ξεπεράσουμε τα όρια των αγώνων μας.

Η κρίση του κεφαλαίου σήμερα επισκιάζεται από τη δική μας κρίση, την κρίση του προλεταριάτου, η οποία εκδηλώνεται με την έλλειψη δυναμικών κοινωνικών αγώνων που να φέρουν μέσα τους τα διδάγματα της προλεταριακής ιστορίας. Τα ιστορικά λάθη, οι ιστορικές αδυναμίες του κινήματος εμφανίζονται ξανά. Οι προλετάριοι εμφανίζονται και πάλι, παρά την κατάρρευση του σταλινικού πολιτικού στρατοπέδου, να περιορίζονται σε δημοκρατικές διεκδικήσεις κάθε τύπου. Το κεφάλαιο όμως είναι ικανό να αφομοιώνει κάθε αγώνα που δεν το καταστρέφει. Είναι ικανό να ενσωματώνει με αλλοτριωμένο τρόπο τα αιτήματα των κοινωνικών αγώνων, αρκεί τα ζητήματα να τίθενται με διαχωρισμένο τρόπο και συνεπώς να έχουν λύση εντός του. Έτσι η καπιταλιστική σχέση μπορεί (εύκολα ή δύσκολα) να αφομοιώσει ένα φεμινιστικό αγώνα, για παράδειγμα, μετασχηματίζοντας την κοινωνική σχέση φύλου, εγγράφοντας με αλλοτριωμένο τρόπο το περιεχόμενο του αγώνα στο νέο τύπο της σχέσης. Μπορεί να ενσωματώσει όλους τους διαχωρισμένους αγώνες, όπως οικολογικούς, αντιρατσιστικούς, συντεχνιακούς εργατικούς αγώνες ή αγώνες με στόχο καλύτερη διανομή του κρατικού προϋπολογισμού. Το κεφάλαιο αντέχει και αναζωογονείται από τους αντισεξιστές, τους αντιρατσιστές, τους αντιφασίστες και τους οικολόγους που δρουν με διαχωρισμένο τρόπο και ο λόγος τους είναι επικεντρωμένος σε προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζονται ως διακριτά και όχι ως κομμάτι της ολότητας της καπιταλιστικής σχέσης. Η ενσωμάτωση των «ειδικών» αγώνων για τα «ειδικά» ζητήματα εμφανίζεται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο στην ύπαρξη και τη λειτουργία των μη-κυβερνητικών οργανώσεων, οι οποίες είναι καπιταλιστικές οργανώσεις αναπαραγωγής του κεφαλαίου και απώθησης της πραγματικά θανατηφόρας για το κεφάλαιο σύγκρουσης, της σύγκρουσης των τάξεων.

Η δυνατότητα μας

Αν οι άνθρωποι δεν ήταν αναγκασμένοι να πουλάνε την εργατική τους δύναμη, δε θα υπήρχε η καπιταλιστική κοινωνική σχέση. Η υποταγή τους αυτή είναι που κάνει αναγκαία την αποξένωση από τον εαυτό τους για να μπορέσουν να συνεχίσουν να ζουν, και όχι τα πράγματα, οι φυσικές ανάγκες τους ή οι επιθυμίες τους. Οι άνθρωποι σε κάθε κοινωνία με τη δραστηριότητα τους αναπαράγουν τη μορφή των δραστηριοτήτων τους. Όντας σκλάβοι αναπαράγουν τη σκλαβιά. Όντας μισθωτές εργάτριες αναπαράγουν την καπιταλιστική κοινωνική σχέση (δηλαδή αναπαράγουν τη μισθωτή εργάτρια, την καπιταλίστρια και τη σχέση τους). **Ο μόνος τρόπος για να μην αναπαράγουν την κοινωνική πραγματικότητα τους είναι να την αρνηθούν στην πράξη.**

Ως προλετάριοι ζούμε μια διαρκή αντίφαση, την αντίφαση της εξάρτησής μας από το κεφάλαιο και της ταυτόχρονης αναγκαιότητας να το καταστρέψουμε. **Το προλεταριάτο είναι μια αντιφατική ύπαρξη. Από τη μια πλευρά είναι αυτοί που δεν έχουν αποθέματα (senza riserva, the dispossessed), από την άλλη αυτοί που μπορούν να γίνουν τα πάντα.** Η τάξη δεν είναι στατική δομική κατηγορία αλλά συντίθεται και αποσυντίθενται ανάλογα με την εξέλιξη του αδιάκοπου ταξικού αγώνα, είναι μια διαρκής κίνηση. Οι τάξεις είναι η έκφραση των κοινωνικών σχέσεων στην πόλωση του κοινωνικού, οι τάξεις **είναι** οι κοινωνικές σχέσεις.

Ο κοινωνικός αγώνας εκδηλώνεται σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής. Στο χώρο της εργασίας, στο σχολείο, στο πανεπιστήμιο, στις γειτονίες. Είναι ένας αγώνας εντός και εναντίον

της καπιταλιστικής σχέσης. Εμπεριέχει τη διαλεκτική ενότητα άρνησης και κατάφασης. Είναι η άρνηση της εκμετάλλευσης και το ξεπέραςμα της αλλοτρίωσης. Είναι η αντίδραση της ζωής που το κεφάλαιο τείνει να πραγματοποιήσει και η σπερματική δημιουργία νέων κοινωνικών σχέσεων απελευθερωμένων από τη διαμεσολάβηση της εργασίας, της αξίας και του κράτους.

Ως προλετάριοι-προλετάρειες είμαστε αναγκαστικά μέρος της ταξικής πάλης. Ως προλετάριοι-προλετάρειες που έχουν **επιλέξει την κομμουνιστική προοπτική** ερευνούμε μεθοδικά τους αγώνες της τάξης μας. Η συμμετοχή μας στους αγώνες και η έρευνα μας είναι **κριτική**, είναι μια ψηλάφηση των ορίων της κοινωνικής κίνησης και μια προσπάθεια να συνεισφέρουμε όσο μπορούμε ώστε να ξεπεραστούν αυτά τα όρια. Είναι ανάγκη **ο λόγος και η δράση μας**, αντί να είναι διασκορπισμένος νοηματικά όπως επιβάλλεται από την καπιταλιστική κυριαρχία, **να ενοποιεί τα πεδία της άρνησης** και να έχει ως στόχο το ξεπέραςμα του καπιταλισμού, την κοινωνική απελευθέρωση.

Σήμερα, σε μια περίοδο ύφεσης του επαναστατικού κινήματος, βιώνουμε την αποσύνθεση της τάξης αλλά είμαστε βέβαιοι ότι από την ύφεση αυτή θα αναδυθούν νέοι κύκλοι αγώνων, θα συγκροτηθεί ξανά το συλλογικό αγωνιζόμενο υποκείμενο. Όλοι μας βιώνουμε το ίδιο σκοτάδι στις ατελείωτες ώρες στη δουλειά, στους μπάτσους και στις κάμερες που μας παρακολουθούν στους δρόμους, στην άδεια ατομική καθημερινότητα που προσπαθούν να μας επιβάλλουν ολοκληρωτικά, στη χυδαιότητα της διαφήμισης, στην «ελευθερία» μας που είναι μόνο η ελευθερία να αγοράζουμε εμπορεύματα και είναι η άλλη όψη της εργασίας που μας λιώνει μέρα με τη μέρα. Η καπιταλιστική σχέση, η υποταγή της ζωής μας στην εργασία και η διαμεσολάβηση της από την εμπορευματική ανταλλαγή είναι αυτό που μας συνδέει όλους. Είναι η υλική πραγματικότητα κάθε στιγμής της ζωής μας. Στη σχέση αυτή συμμετέχουμε είτε θέλουμε είτε όχι. Είναι η σχέση που μας ενώνει και ταυτόχρονα μας χωρίζει από τους κυρίαρχους καπιταλιστές. Μέσα σ' όλο αυτό το σκοτάδι βλέπουμε και το φως της κοινότητας, το φως του ταξικού αγώνα. Βλέπουμε στα μάτια των φίλων μας την άρνηση της ανταλλακτικής σχέσης, στους έρωτες μας το νόημα και την πυκνότητα της ζωής, βλέπουμε την κοινότητα και τη δύναμη στο συνεχές πόλεμο της καθημερινότητας, το δικό μας και των συναδέλφων μας στις δουλειές, των συμμαθητών και των συμφοιτητών στα σχολεία και στα πανεπιστήμια, των νοικοκυρών που προσπαθούν να δραπετεύσουν από τη φυλακή της κουζίνας, στους αγώνες στις γειτονιές ενάντια στην καπιταλιστική χωροταξική επέλαση. Οι προλετάριοι αγωνίζονται καθημερινά, όχι μόνο όταν συγκρούονται μετωπικά με το κεφάλαιο και το κράτος του στις απεργίες ή στις βίαιες διαδηλώσεις. Οι ίδιοι αποφασίζουν να αγωνιστούν αυτόνομα, όχι κάποια δύναμη πάνω απ' αυτούς. Οι αγώνες τους είναι έκφραση των αναγκών και των ονείρων τους για μια αληθινή ζωή, είναι οι κομμουνιστικές χειρονομίες που κάνουν τον κόσμο του κεφαλαίου να τρέμει.

Μέσα στους αγώνες βλέπουμε τον κομμουνισμό ως υπαρκτό κίνημα, εδώ, σήμερα. Ως κομμουνισμό δεν αντιλαμβανόμαστε μια τελική και στάσιμη κοινωνική κατάσταση, γεμάτη αρμονία, που θα ακολουθήσει την κατάρρευση του καπιταλισμού. Ο κομμουνισμός είναι ζωντανή δραστηριότητα, το ζωντανό ιστορικό κίνημα που κινείται προς την καταστροφή του κόσμου του κεφαλαίου. Είναι ένα κίνημα που ήδη υπάρχει, ως ιστορική συνέχεια των καλύτερων στιγμών των προλεταριακών αγώνων και ως διαρκές ξεπέραςμα των ορίων τους. Δεν είναι μια μορφή οργάνωσης, ούτε μια στρατηγική, αλλά δημιουργία νέων κοινωνικών σχέσεων. Ο κομμουνισμός δεν είναι κατάσταση αλλά διαδικασία **κομμουνιστικοποίησης**. Είναι ενάντια σε καθετί που διαμεσολαβεί τις σχέσεις ανάμεσα στους ανθρώπους, επομένως είναι ενάντια στην πολιτική. Δε χρειάζεται να ενοποιήσει αυτό που ήταν διαχωρισμένο αλλά έπαψε πλέον να είναι. *«Οποιοσδήποτε οικονομικός ορισμός του κομμουνισμού παραμένει εντός των ορίων της οικονομίας, δηλαδή του διαχωρισμού των παραγωγικών στιγμών από την υπόλοιπη ζωή. Ο κομμουνισμός δεν είναι μια κοινωνία που θα ταΐσει τους πεινασμένους, θα περιθάψει τους άρρωστους, θα στεγάσει τους άστεγους κλπ. Δεν μπορεί να βασίζεται στην ικανοποίηση των αναγκών, όπως αυτές υπάρχουν τώρα ή ακόμα και όπως μπορούμε να τις φανταστούμε στο μέλλον. Ο κομμουνισμός δεν παράγει αρκετά για όλους ούτε διανέμει δίκαια αυτά που παράγονται μεταξύ όλων. Είναι ένας κόσμος όπου οι άνθρωποι υπεισέρχονται σε σχέσεις και πράξεις που (μεταξύ άλλων) έχουν σαν αποτέλεσμα να είναι ικανοί να ταΐσουν, να περιθάψουν, να στεγάσουν... τους εαυτούς τους. Ο κομμουνισμός δεν είναι κοινωνική οργάνωση. Είναι δραστηριότητα. Είναι η ανθρώπινη κοινότητα»* (Gilles Dauve, *Re-visiting the East ... and popping in at Marx's*).

Υ.Σ. Η μπλε Δευτέρα (Blauer Montag) είναι μια γερμανική έκφραση για την αργία της Δευτέρας. Παραδοσιακά, ήταν έθιμο σε πολλές μικρές επιχειρήσεις και συντεχνίες, κάθε Δευτέρα να δουλεύουν μόνο “με τη μισή ισχύ”, ή και να μην δουλεύουν καθόλου. Το έθιμο, όπως και η έκφραση blaumachen («κάνω μπλε» και αργότερα «κάνω κοπάνα από την δουλειά») ανάγεται στην ιδιαιτερότητα της διαδικασίας χρωματισμού των υφασμάτων στις συντεχνίες των βαφένων της κεντρικής Ευρώπης.

Μέχρι να κατασκευαστεί το συνθετικό χρώμα, το χρώμα των ρούχων δεν ήταν ζήτημα γούστου αλλά χρήματος. Σε αντίθεση με άλλα χρώματα, όπως το βαθύ κόκκινο, το μπλε ήταν εύκολο να παραχθεί. Τα υφάσματα χρωματιζόταν με τη χρήση φύλλων από το φυτό λουλάκι. Η διαδικασία παραγωγής του χρώματος απαιτούσε καλό καιρό, έπρεπε να κάνει ζέστη τουλάχιστον για δυο εβδομάδες. Από πλευράς εξοπλισμού ήταν απαραίτητος μόνο ένας σωλήνας, ο οποίος έπρεπε να στέκεται στον ήλιο. Τα φύλλα του λουλακιού καλύπτονταν με υγρό, το οποίο από χημικής άποψης είχε μια ιδιαιτερότητα: χρειαζόταν φρέσκια ανθρώπινη ουρία. Υπό τον ήλιο άρχιζε το μίγμα ουρίας-λουλακιού να ζυμώνεται, σχηματιζόταν αλκοόλ και απελευθερώνονταν η χρωστική ουσία από τα φύλλα. Στον Μεσαίωνα η χημική διεργασία δεν ήταν γνωστή, αλλά οι παραγωγοί χρώματος ήξεραν ότι αν στο μίγμα προστίθετο αλκοόλ, η ζύμωση ενισχυόταν και περισσότερη χρωστική ουσία εκλυόταν. Εντούτοις, το αλκοόλ δε χυνόταν άμεσα μέσα στο μίγμα, γιατί υπήρχε ο φόβος ότι το χρώμα θα γινόταν ακριβότερο. Το αλκοόλ προστίθετο πλαγίως: στις παλιές συνταγές σημειώνεται ότι το χρώμα γίνεται ιδιαίτερα καλό με χρήση ουρίας ανδρών, οι οποίοι έχουν πει πολύ αλκοόλ.

Αλλά ακόμα και αυτό δεν αρκούσε για να παραχθεί απευθείας το μπλε χρώμα- παρέμενε το άθλιο χρώμα του μίγματος. Το μπλε χρώμα εκλυόταν ενόσω τα υλικά στέγνωναν στον ήλιο. Γιατί το μπλε χρώμα εκλύεται υπό την επίδραση του φωτός, όταν το μίγμα αλληλεπιδρά με το φως. Οι καρφάδες/παραγοί δεν είχαν τίποτα να κάνουν, από το να ανακατεύουν προσεκτικά το μίγμα από το πρωί μέχρι το βράδυ, να συμπληρώνουν την ουρία που εξατμίζεται - και πάνω απ’ όλα να φροντίζουν συνεχώς για την προσθήκη αλκοόλ, γιατί όσο καλύτερο γινόταν το μίγμα, τόσο πλουσιότερη χρωστική ουσία παραγόταν και τόσο εντονότερο γινόταν το μπλε.

Πέρα από τη βρώμα - η παραγωγή του μπλε χρώματος ήταν μια ευχάριστη δραστηριότητα. Οι παραγωγοί χρώματος δούλευαν στον καθαρό αέρα, με καλό καιρό, κι έπιναν πολύ. Πάντα, λοιπόν, όταν οι εργάτες και οι φίλοι τους, μετά την οινοποίηση του Σαββατοκύριακου, λιάζονταν τις Δευτέρες περιμένοντας το αποτέλεσμα, ήταν όλοι τους “μπλε” και την “έκαναν μπλε”.

[1] Πιθανόν ο αναγνώστης να θεωρήσει περιορισμένη την ανάλυση πολλών πραγμάτων σ’ αυτό το κείμενο ή να κρίνει ότι υπάρχουν αρκετές ελλείψεις. Κάτι τέτοιο όμως είναι αναπόφευκτο, αφού πρόκειται για ένα κείμενο συνοπτικής παρουσίασης της σκέψης μας. Πολλά από τα θέματα που θίγονται εδώ θα παρουσιαστούν αναλυτικά στο πρώτο τεύχος του περιοδικού Blaumachen .

[2] Το γεγονός ότι σήμερα πολλές από αυτές τις δραστηριότητες έχουν ενσωματωθεί στην άμεση διαδικασία αξιοποίησης του κεφαλαίου και προσφέρονται στην αγορά ως υλικά ή άυλα (υπηρεσίες) εμπορεύματα δεν αναιρεί καθόλου αυτή τη συνθήκη.

[3] Άρα τα εμπορεύματα τελικά καταναλώνουν και υποδουλώνουν την εργάτρια. Όσα περισσότερα έχει τόσο λιγότερο είναι, με την έννοια ότι τόσο περισσότερο (όχι με τη μετρητική έννοια μόνο αλλά και με την ποιοτική) πρέπει να πουληθεί.

[4] Η θεώρηση του καπιταλισμού ως άδικου συστήματος διανομής των μισθών και των εισοδημάτων οδηγεί στην αντίληψη ότι το ζήτημα δεν είναι η καταστροφή του κεφαλαίου αλλά η «δικαιότερη» (δημοκρατικότερη) οικονομική οργάνωση, δηλαδή μια καλύτερη διαχείριση (ίσως και αυτοδιαχείριση...) των αντιφάσεων του.

[5] Ανεξάρτητα δηλαδή από το αν διευθύνει και οργανώνει την παραγωγή ένας ιδιώτης καπιταλιστής, το κράτος ή αν είναι αυτοδιαχειριζόμενη επιχείρηση.

[6] Προφανώς εννοούμε εκείνα τα εμπορεύματα που είναι δυνατό να αγοράσουμε με το συγκεκριμένο μισθό. Ακριβώς για αυτό το λόγο ο μισθός είναι το βασικότερο μέσο της αναπαραγωγής μας ως προλετάρια.